

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.01-0003-C0001

„ФромРома“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ ПРИЛАГАНЕТО НА МЕРКИТЕ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ РОМСКИ ПРОИЗХОД НА НИВО МЕСТНА ВЛАСТ В ОБЩИНА ГЮРГЕВО

Автор: Д-р Радулеску Даниел

Инвестира във вашето бъдеще!

ГЛАВА 1

СЪДЪРЖАНИЕ

НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРАКТИКИ ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА РОМИТЕ

А) ОБЩИ ДАННИ, КАСАЕЩИ СЪСТОЯНИЕТО НА РОМИТЕ В РУМЪНИЯ

В Румъния, според преброяването през 2001г. г. официално са регистрирани 609 373 лица от ромски произход, представляващи 3,2 % от населението на страната. Анализирайки тези данни на Националния статистически институт на Румъния, броят на населението от ромски произход расте в сравнение с официалните данни от преброяването през 1992г. г., когато техният брой е бил 409 723 лица, съответно 1,8% от общото население на страната, а на следващото преброяване през 2002г. г. официално са били регистриране 542 500 лица от ромски произход, съответно 2,5 % от населението на страната.

По неофициални данни броят на ромите, които живеят на територията на Румъния е много по- голям, формалните и неформални лидери на ромите твърдят, че в Румъния живеят приблизително 2,5 милиона лица от ромски произход, голяма част от тях не декларират своята ромска идентичност от една страна от страх за отхвърляне и от друга страна благодарение на големия процент на насилствено асимилиране на населението от ромски произход през периода на комунистическия режим.

През 1993 г. Институтът за изследване качеството на живот оценява, че в Румъния живеят приблизително един милион лица от ромски произход, „ според специфичния начин на живот”. През 1998 г. в рамките на проучване на същия институт се оценява, че броят на ромите е приблизително 1,5 милиона, като 65% от тях се самоопределят като такива / Замфир К. и Преда М. „Ромите в Румъния 2002г. г./ . Средно, както роми, така и нероми считат, че 25% или 35 %/Барометър за включването на ромите/ от жителите на Румъния са от ромски произход.

Що се отнася до ромските общности в Румъния, те са общо на брой 16, като най- важните са: болдени, караидари, рудари, железари, калайджии, мечкари, калдарари, аржинтари, корбени, музиканти, ксороксане/ турски роми/- заселени в голямата си част в юго - източната част на страната, съответно Добруджа - ловари, ватраши, музиканти, габори, унгарски роми/ роми от унгарски произход/. Основното разпределение на ромите по общности е свързано с тяхното занятие, както и с диалекта , който говорят. Също така определянето на общността като понятие показва и тяхното занятие. Групирането на ромите по говорения от тях диалект определя четири основни говора: мечкарския, тези които правят тенджери, калайджиите и карпатския/ за ромите, които са се заселили най- вече в Банат и Трансилвания: унгарските роми: габори и ловари/.

По време на комунистическия режим, за разлика от другите малцинства в Румъния, като етнос или малцинство в истинския смисъл на думата, като тяхната идентичност се възприемала като такава за социално развитие. Поради това политиката за интегриране на

ромите не е била насочена съзнателно към асимилация, така както се подхожда към денационализацията и претопяването на етническите групи. Ромският проблем е бил разглеждан в аспекта на социалния прогрес. Всъщност, стремейки се да уравни разликите и увеличи социалната мобилност, комунистическата политика е увредила етническата специфичност на различни групи, специално и тази на ромите. Ромите по-трудно са устоявали на тази асимилационна политика отколкото другите малцинства, тъй като те не притежавали традиционните критерии, които определят една нация: територия, държава, икономика, език.

Нямайки външна подкрепа на държавата и средства за защита от нейна страна, ромите винаги са били считани за миноритарен етнос. Политиката на комунистическия режим позволил на ромите известно социално развитие. Системата за социално подпомагане е била предназначена изключително за семействата на ромите, които са били с много влошено материално положение.

Основният проблем на ромите е интегрирането им в модерното общество. Държавната политика и тази на обществото като цяло е тази на културно и етническо асимилиране. Ромите са били третирани като социално малцинство, което трябва да бъде интегрирано в новата социалистическа икономическа и социална организация. Предприетите мерки в тази насока, без да се взема предвид спецификата на отделните ромски групи, довели до десинхронизация на процеса за социална интеграция и етническа асимилация. След падането на комунистическия режим, ромите са постигнали признаване на статус на национално малцинство чрез Конституцията на Румъния и съответно чрез изборния закон от 1991 г. През 1992г. г. се появява и закона за статуса на националните малцинства, който още веднъж признава ромите като национално малцинство и дава възможност на малцинствата активно да участват в процеса на вземане на решения, които ги касаят под различна форма при организирането им, като асоциации, фондации и политически партии. Имайки предвид ситуацията на ромите, трябва да бъде споменат и факта, че чрез получаването на статут на национално малцинство, населението от ромски етнос респективно е получило и статуса на такова, което се жертва.

В периода на прехода, през който Румъния продължително преминава, ромите са били най-засегнати. Първите, които са били уволнени от фабриките и заводите са били ромите, които са заемали най-ниски професионални позиции. В селското стопанство едновременно с разтурянето на селските кооперативи, ромите също са били най-засегнати.

Голяма част от ромите, които са били ангажирани в селскостопанските кооперативи, които впоследствие са били разтурени или приватизирани са били първите, които са били уволнени. Поради липса на собствен обработваем терен те са били принудени да работят ден за ден без договори, като са търсели същевременно и социални помощи. Поради това голяма част от ромското население от аграрните райони се е насочило към градовете или към други страни, опитвайки се да намери различни форми на оцеляване.

Едновременно с интегрирането на Румъния към ЕС, правителствата, международните организации и самите роми са започнали едно трудно търсене, често противоречиво за да

намерят ефективни решения на старите проблеми както в рамките на самите ромски общности, така и в отношенията между тях и местното мнозинство. Националните администрации признават, че съществува ромски проблем, който налага кохерентна политика за социално, цивилизационно, икономическо и политическо включване. Казано по друг начин става въпрос за гражданско участие при равни условия на ромите, в една демократична среда, недискриминационен достъп до работа, с един достоен начин на живот, с равен достъп до социалните услуги предлагани от държавите на местопребиваване. Разрешаването на ромския проблем е фундаментална цел за политиката на Румъния, цел, с която правителството на Румъния се е ангажирало изцяло и е включило като програма за управление.

Основните направления за действие са били конкретизирани и включени в документ озаглавен „Стратегия за подобряване ситуацията на ромите в Румъния”, този документ е бил резултат от сътрудничеството на правителството на Румъния с асоциациите на ромите, респективно GLAR /Работна група на ромските асоциации/.

Б) ОБЩЕСТВЕНА ПОЛИТИКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА РОМИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

В голямата си част от документите на СОЕ И ЕС /COCEN, Дневен ред 2000/ една от препоръките е включването на ромските проблеми в дневния ред на международните и национални институции, които в условията на нарастващо доверие и диалог с представителите на ромите утвърждават своя институционален капацитет и идентифицират решенията за социално интегриране на ромите. Партньорството за присъединяване през 1999 година подчертава необходимостта от консолидиране на диалога между правителството на Румъния и ромската общност, с цел изработването и прилагането на стратегия и социално-икономическо подобряване ситуацията на ромите, предлагане на адекватна финансова помощ, подобна на тази на останалите малцинства.

В следствие на многобройни коментари за социално-икономическото положение на ромите, както и необходимостта от подобряването ѝ, в контекста на присъединяването, ромската проблематика е била включена като политически критерий за присъединяването на Румъния към ЕС, както и приоритет правителствената програма 1998-2000г. г., която включва цялостната стратегия за присъединяването на Румъния към ЕС и прилагането на европейските закони за правата на малцинствата.

Програмата за управление през периода 1996-2000 г. предвиждаше създаването на междуминистерски комитет за проблемите на ромите в Румъния и отделянето на финансови средства за подпомагане на организациите на малцинствата, базирайки се на проекти и програми на Департамента за националните малцинства към Румънското правителство, който е бил създаден през 1997 г., като в неговата структура е съществувала и националната служба за ромите. С правителствено решение от август 1998 г. към този Департамент се е създал и междуминистерски комитет като консултативен орган с един представител от всяко министерство с представители от специализираните комисии на Сената и Камерата на депутатите, от Президентството, Министерство на правосъдието, както и други институции, като Румънската академия, Институти за междуетнически

изследвания, неправителствени организации. Също така се предвиждало в рамките на този междуминистерски комитет могат да функционират подкомисии, които са специфични за националните малцинства, които определят и законовите разходи за организиране и функциониране на специфичните дейности на този комитет и по този начин се определя Държавния бюджет по отношение на малцинствата.

През 1998 г. Департаментът за националните малцинства е защитил проект на PHARE, който имаше две непосредствени цели:

а) реализация на държавната стратегия за подобряване на ситуацията на ромите в Румъния до 2000 г. на базата на Бялата книга на Правителството разпределена на секторни планове и програми за всяко министерство;

б) финансиране на суми за развитие на партньорски проекти и проверка на ефективността на самите програми.

За създаване на рамка за дискусии в Правителството с неправителствените организации на ромите, в началото 1999 г., представители на 80 неправителствени организации на ромите са се срещнали в Мангалия и Сибиу, като на тези срещи са участвали и представители на Департамента на националните малцинства, на ЕС и други обществени институции.

Резултатът от тези две срещи е създаването на GLAR, в състав от 16 неправителствени организации, които би трябвало да преговарят с Правителството и по специално с междуминистерската комисия в рамките на Проекта на PHARE 1998 г. и са развитие на Националната стратегия за ромите.

Начинът на работа на Департамента за малцинствата по отношение на GLAR се състоеше в създаването към междуминистерския съвет на една подкомисия по проблемите на ромите, един смесен орган формиран от държавни експерти и ромски експерти, определени от GLAR. На свой ред GLAR за да утвърди сътрудничеството си с Департамента за малцинствата, който е имал за цел развитието на националната стратегия за ромите, финансово осигурена от PHARE, предложен през 1999 г. и реализиран чрез подписване на протокол за сътрудничество между всички страни.

1. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА СИТУАЦИЯТА НА РОМИТЕ

Основният документ за обществена политика в областта на включването на ромите е *Правителствената стратегия на Румъния за подобряване на ситуацията на ромите*, първа държавна инициатива, която разглежда обобщено ромските проблеми. Това е реализация на стратегията на сътрудничество между държавните структури и неправителствените организации на ромите (GLAR), със сътрудничеството на международните институции и по специално на ЕС.

Включена в главата за политическите критерии за присъединяване Стратегията представлява един от поетите ангажименти на Румъния в процеса на преговори, включен в документите за самото присъединяване. По този начин Партньорството за присъединяване от 2001г. г. предвижда: „ да се предложи адекватна финансова помощ и административен

капацитет за реализиране *Правителствената стратегия на Румъния за подобряване на ситуацията на ромите*”, както националната програма за хармонизация на местното законодателство и с приоритет възможно най-кратък срок подобряване на социално-икономическата ситуация на ромите чрез влизане в сила на Генералния план от мерки, както и Стратегията в средно срочен план, акцентирайки върху необходимостта от подобряване социално-икономическото положение на ромите в Румъния чрез реализацията на програми и проекти в социалната и образователната област, както и такива в здравеопазването за ромите.

Базовите елементи за подобряване ситуацията на ромите са:

- възприемане на базата на партньорството и основните опции на ромите чрез включване на финансиране и оценка обществената среда както и в програмите на държавните институции, на ниво централни/ окръжни/ местни, в съответствие със спецификата на общностите, отчитайки социалната солидарност и хармонизацията на общественото пространство и европейските стандарти.

- инициране на форматни алтернативи, специфични норми на синтеза на идентичните стандарти и съвременните ценности, търсейки опции за заетост и развитие на качеството на човешките ресурси, включително чрез преоценка на досегашните занятия на ромите и включването им в съвременния пазар, развитие на един кръг на размяна в тази област. Създаването на обществени институции за формиране на идентичното представителство, развитие на общността като мрежа от информации, диалог, консултация, експертиза, помощ, контрол, предотвратяване и борба с дискриминация по отношение на ромите с цел създаване на база за комуникиране и сътрудничество с местните и централни институции с цел активно пряко участие на ромите в тези процеси. При вземане на решения би трябвало и ромските общности да участват за подобряване на собствените си условия на живот.

Правителствената стратегия на Румъния за подобряване на ситуацията на ромите е била одобрена с решение на правителството № 430/2001г. г.

Текстът на Стратегията детайлно дава следните основни принципи:

- принципът на взаимното съгласие, който Стратегията определя като „общо усилие на Правителството и представителните организации на ромите”;
- принципът за социална ползност, която да отговаря на специфичните нужди на ромските общности;
- принципът на „секторно разпределение”, чрез който различни структури имат различна отговорност и сътрудничество по сектори или сфери на компетенции;
- принципът на децентрализация, чрез който се упълномощават различните институции на местно ниво и респективно тяхната отговорност;
- принципът на различна идентичност, чрез който се предвижда да се осигури на ромите правото да потвърждават и защитават своята различна идентичност като малцинство;

- принципът на равенството, който потвърждава че мерките за защита на ромската общност не трябва да ощетява другите групи (*Правителствената стратегия на Румъния за подобряване на ситуацията на ромите*).

По отношение на приоритетните области в Стратегията са предвидени 10 дирекции на действие: развитие на общността и публична администрация, места за живеене, социална сигурност, здравеопазване, икономика, правосъдие и обществен ред, защита на детето, образование, култура и култове, гражданско участие.

Правителствената стратегия съчетава две перспективи за проблемите на ромите, тази на дискриминацията и тази на бедността. Би трябвало да бъдат дефинирани специфичните елементи на всяка дирекция и действията на Генералния план с мерки където би трябвало да бъдат отразени действията за борба против дискриминацията и бедността.

Правителствената стратегия на Румъния за подобряване на ситуацията на ромите, Министерско постановление № 430, приемането на Стратегията от ЕС чрез Докладът за страната по отношение на прогреса за присъединяване на Румъния от 2001г. г., в който се отбелязва, че една от главните инициативи на Правителството по отношение на ромите е приемането на Стратегията за ромите, което означава изпълнение на един от политическите критерии подписани в партньорството за присъединяване на Румъния през 1999г.

От момента на приемането на Националната стратегия до средата на 2003г. г. отговорността за прилагането на тези мерки се пада на Министерството на обществената информация чрез Националната служба за ромите, в качеството ѝ на изпълнителен орган към смесения Комитет за контрол и прилагане мерките на Стратегията, е и единствената институция, която през 2003г. г. в доклад за контрол на стадия за прилагане на Стратегията.

От началото на месец Юни 2003г. г. с прекратяване дейността на Министерството на обществената информация отговорността за прилагане на Стратегията е била прехвърлена към Генералния секретариат на Правителството. Правителствените реорганизации през Март 2004г. увредиха позицията на Службата за проблемите на ромите по отношение на институционалната йерархия и минимизираща олята на тази служба. След приемането на Стратегията участието и отговорността на ромските общности бяха предвидени в схема за участие на същите, както на централно ниво, така и на местно ниво. Стратегията имаше за цел подобряване ситуацията на ромите като изпълнение на един от политическите критерии за присъединяване на Румъния към ЕС, като планът от мерки е бил актуализиран през април 2006г. г. чрез Министерско постановление 522/2006г..

а) На централно ниво, Смесеният комитет, формиран от 16 държавни секретари от министерствата подписали Стратегията, Правителството и представителите на организациите на ромите отговарят за организиране, планиране, координация и контрол на изпълнението на дейностите предвидени в Генералния план от мерки.

Министерските комисии за ромите създадени в 16 министерства са съставени от експерти от тези министерства и експерти роми или делегирани от тях. Тези комисии са на

подчинение на Смесения комитет и имат за отговорност организирането, планирането, координацията и контрола на изпълнението на дейностите предвидени в Генералния план от мерки, по отношение сектора на отговорност за всяко министерство.

б) На окръжно ниво, Окръжните бюра за ромите, които са на подчинение на областните управители са съставено от трима служители, като един от тях е от ромски произход са отговорни за организиране, планиране, координация и контрол на изпълнението на дейностите предвидени в Генералния план от мерки.

Също така на ниво общини, Стратегията предвижда ангажиране на местни експерти роми като главни медиатори между обществените власти и общността на ромите и да бъдат отговорни за идентифициране на проблемите и изработване на мерки и проекти за подобряване на ситуацията на ромите.

Местните експерти се подчиняват на окръжните бюра за ромите, както и на кметовете.

2. ОБЩ МЕМОРАНДУМ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ (ОМСВ)

Това е един политически документ подписан през 2005 г. от Румънското правителство и Европейската комисия за предприемане на открити мерки на координация. Документът обхваща политическите координати на социалното включване към края на периода на присъединяването и този след присъединяването, поети като ангажимент от Румъния като страна подписала Лисабонския договор.

Приоритетите на ОМСВ по отношение на ромската общност са:

- прилагането на Национална програма за идентифициране на решенията, които ще бъдат в полза на ромското малцинство, които нямат лични документи и би трябвало да получат такива;

- осигуряване на възможност за посещение на училище на ромските деца, във всичките му стадии, детска градина, начало училище, средно образование и стимулиране за висше такова.

- развитие и стимулиране на мотивацията на ромските семейства за активно поддържане на социалното развитие и перспективата за интеграция в модерното общество на техните деца.

- стимулиране заетостта на ромите чрез:

1. професионална квалификация и увеличаване мерките за активна заетост;

2. стимулиране на интереса и мотивацията за участие във формални икономически активности;

3. борба с дискриминационното поведение против ромите на пазара на труда и стимулиране ангажирането на лица от ромски произход;

4. финансово облекчаване на занятията на ромите;

5. увеличаване заетостта в дейности, които позволяват квалификация по време на работа;
6. поддръжка на проектите за икономическо развитие на ромските общности;
 - развитие на система за социална и медицинска помощ, с акцент за достъп на лицата от ромски произход до медицинските услуги, информации по отношение на медицинската репродуктивност, както и обезпечаване на социална и медицинска помощ за децата и майките;
 - развитие на система от санитарни медиатори като временно решение за установяване на връзки между здравната система и ромската общност;
 - поддръжка и развитие на общинската инфраструктура в зоните, които са увредени и тяхното модернизиране, както и строеж на жилища;
 - разширяване на формите и размерите на включване на всички сектори на социалния живот (училище, място за работа, медии), развитие поддръжката за усилията на ромите за интеграцията в модерното общество;
 - укрепване на партньорството между обществените институции и представителните групи на ромите;
 - осъществяване на обществени мероприятия за борба срещу някои вредни представи на ромите.

3. ДЕСЕТИЛЕТИЕ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА РОМИТЕ

Това е инициатива приета през 2004 г. за периода 2005 – 2015 г. от 8 страни от Централна и Източна Европа, с подкрепата на международната общност и представлява първото общо усилие за подобряване на ситуацията на ромите. Десетилетието в крайна сметка е политическо решение на страните от региона за намаляване на икономическите различия и развитието на хуманния аспект като цяло и прекъсване на омагьосания кръг на бедността. Може да се очаква, че на европейско ниво ще съществува координация и прозрачност по отношение на ромите. Всяка една от страните участнички са развили или са в процес на развитие на национални планове за действие с ясна цел и критерии за количествен успех.

Десетилетието е подпомогнато на международно ниво от институции като Отворено общество, Световната банка, Европейската комисия, Програмата на ООН за развитие, ОССЕ, Съвета на Европа, Банката за развитие към ЕС.

Истинската ценност на десетилетието е участието на ромите в този процес. Представители на ромите на техните неправителствени организации трябва да участват във всички фази на развитие на програмата, включително и като членове на Комитета на Директорите.

Областите избрани за Десетилетието са:

образование, здравеопазване, трудова заетост и места за живеене.

Също така бяха определени и насоките, които съпътстват основните области:

бедност, дискриминация и подобни проблеми.

В областта на образованието бяха определени следните приоритети:

- осигуряване достъп на ромите до задължително образование;
- подобряване на качеството на образованието;
- осъществяване на програмите за интегриране и десегрегация;
- увеличаване достъпа до предучилищното образование;
- подобряване достъпът до средното образование и на възрастните.

В областта на заетостта на труда приоритетите са следните:

- подобряване на нивото на възможности чрез образование и професионална подготовка;
- разширяване на участието на пазара на труда чрез активни мерки;
- подобряване на информацията по отношение на пазара на труда;
- реформиране на службите за трудова заетост.

В областта на здравеопазването приоритетите са следните:

- осигуряване достъп до медицинските служби;
- подобряване базата данни за здравословното състояние на ромите;
- увеличаване процеса на ангажиране на ромите в областта на здравеопазването;
- подобряване здравеопазването на застрашените общности.

Места за живеене като приоритет:

- обсъждане дискриминацията при достъпа на местоживеене;
- подобряване на условията за живот в общностите населени от роми;
- увеличаване достъпа до жилищата.

Агенцията за осъществяване на Десетилетието е Правителството на Румъния, чрез Националната агенция за ромите, като нейния Председател е национален координатор за Десетилетието.

Видно от основните документи за Десетилетието всяка държава участничка е изработила национален план за действие, в който са обхванати целите и техните критерии за изпълнението, както и областите за интервенция. Националните планове за действие се базират на Националната стратегия за подобряване на ситуацията на ромите в Румъния.

4. НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2007г. – 2013г.г.

Националният План за Развитие 2007г.–2013г. е изготвен по искане на Европейската Комисия, като документ за стратегическо планиране и многогодишно бюджетно програмиране за усвояване на предприсъединителните фондове (ISPA, PHARE, SAPARD) и на структурните и кохезионните фондове на ЕС, като страна – членка, за бюджетните години 2007г. - 2013.

НПП включва в четвърта приоритетна част, социалното включване, лицата от ромски произход са включени категорията на чувствителните групи. Серия от мерки, предназначени да допринесат за осъществяване на целите на *Правителствената Стратегия за подобряване ситуацията на ромите* (2001г., преразгледана през 2006г.) и основаващи се на приоритетите за действие на *ОМСВ* си поставят за цел:

- повишаване процента на посещаемост на училищата от страна на децата от ромски произход, във всички степени на образованието;
- повишаване броя на лицата от ромски произход, включени на пазара на труда посредством програмите за трудова заетост, приложени от Министерството на Труда, Семейството и Социалната Защита (МТССЗ) / Национална Агенция за Заетост на Работната Ръка (НАЗРР); повишаване броя на заетите лица и в частност броя на работещите жени от ромски произход;
- увеличаване броя на професионалистите – здравни медиатори и обучители от ромски произход;
- издаване на лични документи за 80% от ромското население;
- увеличаване броя на стратегически партньорства, сключени между Националната Агенция за Ромите и регионалните ѝ структури, ресорните министерства, институции и т.н., имащи определени отговорности за социалното включване на ромите.

Четири документа се отнасят до обществените практики, стоящи в основата на процеса за подобряване ситуацията на ромите в Румъния и съставляват за органите на местната и централната власт, както и за румънските НПО-та, работещи в тази сфера, законовата основа в процеса на прилагане на мерките, предназначени да допринесат за социалното включване на ромите. Трябва да отбележа факта, че тези обществени практики, които се отнасят до ситуацията на ромите, са резултат от сътрудничеството между Правителството на Румъния и ромското гражданско общество, едно сътрудничество, получило признание в държавните отчети на Румъния. В процеса на реализиране на обществените практики,

съществена роля изиграха неправителствените организации на ромите, които осъществиха и предложиха на Правителството на Румъния конкретни специфични мерки за проблемите, с които се сблъсква населението от ромски произход, основаващи се на фактическото състояние на ромската общност. Редица пилотни програми, предназначени за членовете на ромските общности бяха лансирани от неправителствените организации на ромите и след това бяха поети и приложени на национално ниво от органите на централната власт.

В) ПРОГРАМИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ПРОЦЕСА НА ПОДОБРЯВАНЕ НА СИТУАЦИЯТА НА РОМИТЕ В РУМЪНИЯ

1. ПРОГРАМА ЗА ЗДРАВНА МЕДИАЦИЯ В РОМСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Програмата за здравна медиация функционира в Румъния на национално ниво от 2002г., в съответствие с Наредба 619/2002г., издадена от Министерство на Здравеопазването и се смята от специалистите за един от най-добрите модели за сътрудничество между гражданското общество и централната власт; едно партньорство, отговорно за прилагане на конкретни мерки в полза на ромските общности в неравностойно положение, в контекста на прилагането на мерките на Националната Стратегия за Подобряване Състоянието на Ромите. Първоначално, програмата за здравна медиация бе замислена, за да подобри комуникацията между членовете на ромските общности и персонала на местните органи по здравеопазване, една до тогава изкривена комуникация, поради културните различия между двете страни, поради предразсъдъците и стереотипите в мисленето на медицинския персонал по отношение на ромските общности. Бе проектирана една програма, предназначена да допринесе за подобряване достъпа на ромите до услугите за обществено здравеопазване, основана на принципа за равенство на шанса, програма с ясни цели не само за гражданското общество, а и за централната власт, новаторска програма, която в среден и дългосрочен план, си поставяше за цел да допринесе за промяна в държанието и възприемане на здравословен начин на живот.

Здравният медиатор е жена от ромски произход, чиято роля е да бъде своеобразен „мост за свързка”, да бъде медиатор на връзката между членовете от местните ромски общности и органите по здравеопазване. Дейността на здравния медиатор се фокусира, по-специално, върху повишаване ефикасността на дейностите за обществено здравеопазване, имайки за цел да допринесе за подобряване на социално-медицинската ситуация на ромите. Също така, ролята на здравния медиатор е и тази да заздравя връзките между представителите

на местните власти и местната ромска общност, базиращи се на принципа за равенство на шанса и местното партньорство.

Социални дейности:

а) Насочва лицата без доходи към социалните услуги, предлагани от местните власти (Кметство, Главна Дирекция Труд и Социална Защита) с оглед възползване от Закон 416/2001г. и , ако става въпрос за безработни, възползване от право на обезщетение за безработица, за получаване на статут на здравноосигурено лице;

б) Подпомага социалните служби към органите на местната власт при съставяне на социалните анкети;

в) Подпомага при нужда службата по защита на детето;

г) Подпомага лицата от ромски произход в процеса на получаване на лични документи (Лични карти, Временни Лични карти, Удостоверения за Раждане);

д) Подпомага лицата от ромски произход в процеса на получаване на статута на здравноосигурено лице;

Медицински дейности:

а) Способства недискриминационния достъп на лицата от целевата група до услуги по обществено здравеопазване;

б) Способства комуникацията между членовете на общността и медицинско-санитарния персонал

в) Каталогизира бременните и родилките (лехузите) с оглед извършване на периодични медицински прегледи преди и след раждане; обяснява на същите необходимостта и важността на осъществяването на тези контролни прегледи и ги придружава при извършването на контролните прегледи, способствайки комуникацията с лекаря и останалите медицински кадри.

г) Обяснява основните положения на семейното планиране, вписано в рамките на културната и традиционната система на ромската общност.

д) Каталогизира детското население на общността.

е) Обяснява основните положения и важността на медицинската помощ за детето;

ж) Следи записването на новородените в списъците на семейните лекари;

з) Популяризира здравословното хранене, в частност на децата, както и кърменето;

и) Подпомага медицинския персонал при следенето и регистрацията на извършените имунизации в рамките на детското население на общността;

к) Обяснява предимствата на включване на лицата в системата на общественото здравеопазване, както и процеса, чрез който може да бъде получен статут на здравноосигурено лице;

л) Обяснява предимствата на личната хигиена, на хигиената в жилищата и общите помещения, промотира в общностите хигиенните мерки, наложени от съответните компетентни органи;

м) Способства за оказване на първа помощ, чрез известяване на медицинските кадри / спешна медицинска помощ и придружава екипите, които оказват спешна медицинска помощ;

н) Мобилизира и придружава членовете на общността при прояви във връзка с общественото здраве (кампании за ваксинации, информационни и образователни кампании и т.н.), обяснява ролята и целта на същите;

о) Участва в активното откриване на случаите на Туберкулоза и други заразни болести, под напътствието на личния лекар или на медицинските кадри от Дирекцията по Обществено Здраве (ДОЗ);

п) При поискване от страна на медицинските кадри, под строгия им контрол, обяснява ролята на предписаното медикаментозно лечение, възможните неблагоприятни реакции на същото и надзирава приема на медикаментите;

р) Придружава медицинско-санитарните кадри при дейностите, свързани с превенцията или контрола на епидемиологичните ситуации, способствайки прилагането на адекватните мерки;

с) Алармира медицинските кадри за появата на особени проблеми в рамките на общността (огнища на заразни болести, паразитози, интоксикации, проблеми с хигиената на водата и т.н.)

т) Алармира социалния асистент за потенциалните случаи на изоставяне на децата от страна на родителите;

у) Алармира в писмен вид ДОЗ за идентифицирани проблеми относно достъпа на членовете на общността до следните услуги за първична медицинска помощ:

1. имунизации в рамките на Националния имунизационен план
2. общ преглед на детето на възраст 0-7 години
3. наблюдение на бременната, в съответствие с методологичните правила, издадени от Министерство на Здравеопазването и Семейството
4. активно откриване на случаите на туберкулоза
5. спешна медицинска помощ

В историята на програмата за здравна медиация се констатира, че „първоначално, в периода 1998-2000г., здравният медиатор е наричан социално-здравен медиатор, а дължностната характеристика на медиатора предвижда информационни, образователни и комуникативни дейности в сферата на здравеопазването и социалните въпроси.

Инициаторът на програмата за здравна медиация е Романи КРИСС, които, в периода 1998-2000г., с финансова подкрепа от страна на Католически Комитет против Глада и за Развитие (ККГР) – Париж, започнаха въвеждането на програма за социално-здравна медиация в 6 ромски общности на територията на Румъния. Здравният медиатор бе предвиден да работи в ромската общност, в която и живее и от която е част. Фактът, че въпросното лице е прието и уважавано от членовете на общността, състави опорната точка на програмата за здравна медиация, прилагана през онзи период.

По този начин, след 2 пилотни години на проекта и в следствие на анализ на сблъсъка, осъществен през 2001г. от външен оценител, бе завършена методологията на функциониране на програмата за здравна медиация, методология по-късно поета от Министерството на Здравеопазването с Наредба 619/2002г., която регламентира функционирането на програмата за здравна медиация, финансирана от Министерството на Здравеопазването.

Процедурата по акцептиране и институционализиране на програмата за здравна медиация от Министерството на Здравеопазването бе започната през месец август, 2001г., след публично изслушване, организирано от Парламента на Румъния – Сената на Румъния – Комисия по здравеопазване и семейството, наречено „Здравният медиатор – между необходимост и нововъведение“. В рамките на този дебат бяха анализирани резултатите, получени в 6-те общности, анализира се и възможността за създаване на партньорство между Романи КРИСС и Министерството на Здравеопазването, към което партньорство да се присъедини и ОССЕ/ОДИНР – Контактна точка между Роми и Синти, което през същия този период въвеждаше в Румъния проекта „Пакт за стабилност“, проект от изключително значение за Стратегията за подобряване състоянието на ромите в Румъния. Предложеното партньорство в рамките на този обществен дебат имаше основна цел институционализирането на здравните медиатори и прилагането на програмата на национално ниво.

В периода Октомври 2001г. - юни 2002г., екипът на Романи КРИСС, отговорен за прилагане на програмата за здравна медиация, в партньорство с личния съветник на Министъра на Здравеопазването съставиха необходимата документация за

институционализирането на професията здравен медиатор, включително и вписването в номенклатурата на професиите в Румъния на професията здравен медиатор, също така бе завършена длъжностната характеристика за здравния медиатор, разработи се учебен план за обучение на здравните медиатори, завърши се методологията за мониторинг и оценка на здравните медиатори. През месец август 2002г., Министерството на Здравеопазването издаде Наредба № 619/2002г. относно функционирането на програмата за здравна медиация за ромските общности. Според Приложение 1 на Наредба № 619/2002г., за 2002 г. са предвидени 166 места за здравни медиатори. Имайки предвид факта, че през месец юни 2002г., от Романи КРИСС са обучени 86 здравни медиатора, които трябва да започнат да действат според Наредба 619/2002г. на Министерство на Здравеопазването, от месец Септември 2002г., основната цел на гражданското общество стана обучението и назначаването на здравни медиатори в съответствие с Наредба 619/2002г.

Обучението на здравните медиатори представляваше едно предизвикателство за програмата, управлявана от Министерството на Здравеопазването. Учителите, признати от МЗ бяха служители на организацията Романи КРИСС, професията здравен медиатор нямаше професионален стандарт, а Националният Съвет за Професионално Обучение на Възрастните (НСПОВ) не можеше да издава дипломи за квалификация в областта на здравната медиация.

Предпочете се една по-семпла форма на обучение, а именно организирането на курсове за първоначално обучение с продължителност на инструктажа в рамките на 4 дена, бидейки организирани на ниво Дирекции Обществено Здраве и подкрепени от учителите на Романи КРИСС, както и организирани на курсове по продължителен инструктаж, организирани от Дирекциите по Обществено Здраве, с тематика от здравния сектор. Тази работна формула бе продължена до 2007г.г., когато се изготви професионалният стандарт на здравния медиатор. През периода 2002г.-2007г. бе проведен инструктаж на над 2000 лица за професията здравен медиатор.

Що се отнася до ангажирането на здравните медиатори през периода 2002г.-2007г., броят на здравните медиатори нарастваше ежегодно, като през 2007г. достигна обща бройка 788 лица, регистрирани в базата данни на Министерството на Здравеопазването.

През 2007г., Министерството на Здравеопазването качи на официалния си сайт стратегията за децентрализиране на услугите по обществено здравеопазване. В рамките на тази стратегия, програмата за медицинска помощ в рамките на общността (в която е включен и здравният медиатор), премина в подчинение на местната власт, на социалните сектори на кметствата. През периода Януари 2007г. - Ноември 2008г., се проведе серия

дискусии в рамките на Министерската Комисия за Ромите в рамките на МЗ, с цел оставане на здравния медиатор в подчинение на Министерство на Здравеопазването, така че работата по здравната медиация да не излезе от контекста си. Разбира се, страните бяха разделени. Гласове от ромското гражданско общество без опит в програмата по здравна медиация, потвърждаваха, че тази промяна е благоприятна за програмата по здравна медиация, но също така съществуваха мнения, които споменаваха, че не бива да се преминава към фаза по прехвърляне без извършване на оценка капацитета на местната власт по програмата за здравна медиация. Бяха

Бяха предприети серия стъпки, но без да имат какъвто и да е резултат. През месец Ноември 2008г., Министерството на Здравеопазването издаде наредба, чрез която се одобри трансфера на здравните медиатори и на медицинските асистенти за общностите към местната власт, въз основа на протокол за приемане, като финансирането все още бе осигурявано от бюджета на Министерството на Здравеопазването.

През месец Ноември 2008г. започна западането на програмата по здравна медиация. Голяма част от органите на местната власт, с които се влезе във връзка, отказаха поемането на здравните медиатори, тъй като нямаха сигурност, че ще има продължителност от финансова гледна точка, а в някои случаи, местната власт не бе разбрала ролята на тези здравни медиатори и защо те трябва да бъдат поети от местната власт.

Не съществуваше много ясна методология за обучение на здравните медиатори, която да е предадена на местната власт. През месец март 2011г., експертите от Националната Агенция за Ромите споменаваха, че в системата за здравна медиация са приети от местните власти 210 здравни медиатора, от които голяма част нямат ясно дефиниран статут в процеса на здравната медиация. Анализирайки чрез сравнение данните от 2010г. и тези от 2007г., забелязваме драматичен спад на здравните медиатори с около 73% от общия брой регистрирани през 2007г..

Към настоящия момент, въз основа на научените уроци, Ромският Център за Здравни Практики Sastipen в партньорство с Националния Институт по Обществено Здраве, осъществява дейности в подкрепа и за възвръщане към живота на програмата за здравна медиация, така че в един дългосрочен план, тази програма да се превърне в положителна практика, която да допринесе за подобряване здравното състояние на населението от ромски произход.

2. ПРОГРАМАТА ЗА УЧИЛИЩНА МЕДИАЦИЯ В ОБЩНОСТИТЕ С РОМИ

Позицията Училищен медиатор бе въведена експериментално в Румъния от началото на 90-те години посредством проект, извършен в сектора на Неправителствените организации, с цел улесняване достъпа до образование на децата, произлизащи от групите в неравностойно положение. Ролята на училищния медиатор е тази, да направи връзката между училището и общността, да създаде в редовете на младежите от ромски произход, едно отношение, благоприятно към училището, но също така и да предотврати появата на дискриминационни нагласи и поведение в образователните институции.

Този положителен опит бе разработен чрез действията, предприети по програмите PHARE RO 0104.02 Достъп до образование за групите в неравностойно положение, с концентрация върху ромите и PHARE 2003г./005-551.01.02 Достъп до образование за групите в неравностойно положение, като професията училищен медиатор бе призната в Класификацията на Професиите в Румъния посредством Наредба на Министъра на Труда, Социалната Солидарност и Семейството, № 338 от 16 юли 2003г., относно попълване на Класификацията. От 2002г., в Номенклатурата на Професионалните Квалификации, за която се предвижда подготовка чрез средно образование, бе включена квалификацията училищен медиатор, отговаряща на 3 квалификационно ниво, получавано в лицей(гимназия) – професионален път, педагогически профил.

Тъй като дейността на медиатора доведе до видимото подобряване на посещаемостта на училище, до намаляване ранното напускане на училище и, не на последно място, до подобряване на връзката между училището и общността, като по-голямата част от училищата, възползвали се от услугите на медиатор, са положили усилия за продължаване дейността на същия и след приключване на програмата. Финансирането за заплатата на училищния медиатор се осъществява, в повечето случаи, със съфинансиране от страна на местните и областните съвети.

Така, в програмата Phare2004 Достъп до образование за групите в неравностойно положение, компонентата за обучение на училищни медиатори обхваща медиатори от всички 20 области, които до сега не са се възползвали от програми за обучение, но и тези 7 области, които бяха обхванати в програмата Phare2001г. Достъп до образование за групите в неравностойно положение, с концентрация върху ромите и които имат нужда от разширяване на услугите по училищна медиация.

Програмата предоставя на разположение теоретична и практическа подготовка, основана върху реалната дейност в училищата. Интеграцията на тези два компонента се осъществява посредством Индивидуален Учебен План. Учебните сесии се осъществяват с

помощта на институции и организации, имащи съответния опит в тази област и ще бъдат продължени в периода юли 2007г. – юли 2008г..

Задачите на училищния медиатор:

1. Медиаторът е гласът на училището в общността и на общността в училището, това е лицето, което опосредства диалога и сътрудничеството между двете страни.
2. Медиаторът допринася за поддържане и развитие на взаимното доверие и уважение между училището и семейството, между училището и общността.
3. Медиаторът наблюдава децата в училищна възраст, които не са включени в общественото образование и предлага на ръководството на училището практически решения за възстановяването на тези деца в училище и улесняване на достъпа им, ако е необходимо, до алтернативни програми от вида Втори Шанс, задочно обучение.
4. Медиаторът наблюдава децата в предучилищна възраст, идващи от групи в неравностойно положение, които не посещават детска градина и предлага съвети и подкрепа на семействата им при процедурите по записване на децата в градина, съответно, в училище.
5. Училищният медиатор събира статистическите данни, отнасящи се до участието и задържането на децата в неравностойно положение в задължителното общо образование.
6. Училищният медиатор наблюдава проблемите от каквото и да е естество, засягащи участието в образователната система на децата от общността и проблемите, с които същите се сблъскват в училище.
7. Медиаторът осигурява непрестанно актуализиране на базата данни с децата, за които съществува определен образователен риск, непрестанно наблюдава ситуацията на същите и предлага на институциите или на хабилитираните лица необходими мерки, с цел предотвратяване ранното напускане на училище.
8. Медиаторът допринася за отваряне на училището към общността чрез въвличане на родителите и на други членове на общността в извънучебни дейности, мултикултурни дейности и т.н..
9. Училищният медиатор информира общността за образователните варианти и за програмите за училищна помощ, предлагайки на училищното ръководство организиране на допълнителни дейности и програми, които имат за цел да окуражат участието в образованието на децата от среди с неравностойно положение.

10. Медиаторът активно допринася за проектирането, разработването и прилагането на плана за десегрегация на училищата, в сътрудничество в Управителния Съвет, Родителския Комитет, местните власти, НПО и други хабилитирани фактори.
11. Училищният медиатор информира властите за рискови случаи, що се отнася до защита правата на детето.
12. Училищният медиатор информира постоянно общността с оглед ползите от приобщаващото образование, за да се предотвратят намеренията за записване на децата в отделни училища.

Към настоящия момент, програмата за училищна медиация наброява около 280 активни училищни медиатора и се прилага на национално ниво в значителен брой училища с голям процент роми, като заплащането на училищните медиатори е задължение на местните и областните органи.

3. ПРОГРАМА ВТОРИ ШАНС

Програмата Втори Шанс е инициатива на Министерството на Образованието, Науката и Младешта, която идва да посрещне един често срещан проблем при общностите в неравностойно положение: съществуването на голям брой лица, които са надхвърлили законово определената училищна възраст, но без да успеят да участват напълно или изобщо в образованието си, на нивото на задължителното образование. В този контекст, програмата Втори Шанс предлага възможността за продължаване и завършване на задължителното образование, без да е необходимо прекъсване на семейните или професионалните дейности. Програмата е структурирана на две нива: Втори Шанс – начално образование и Втори Шанс – средно образование до 8 клас – последната част има и компонента за професионална подготовка. Не съществува горна възрастова граница за тези, които искат да се запишат в тази програма. Условието е те да са надхвърлили законово определената училищна възраст, за да бъдат вписани (вписани отново) в общото образование. За да се определи с точност нивото на познанията и уменията на курсантите, и за да се идентифицират, в последствие, образователните нужди на същите, вписването в програмата се предшества от организиране на индивидуални интервюта.

Записването в програмата Втори Шанс може да се осъществи ежегодно, на две сесии: Октомври и Февруари. Езикът, на който се преподава в рамките на програмата, е румънски, но обучението може да се организира и на всеки един език на определено национално малцинство, там, където има молби в този смисъл.

При завършване на курсовете, съответстващи на начално и, съответно, на средно образование до осми клас, курсантите получават Удостоверение за Завършване. Освен това, в случай, че са завършили и компонентата за професионална квалификация, която е зададена по програмата Втори Шанс средно образование до осми клас, курсантът получава и Удостоверение за Професионална Квалификация, I степен и Лично Портфолио за постоянно образование. По време на програмата, курсантът получава удостоверения за всеки успешно завършен модул. За програмата Втори Шанс - средно образование до осми клас, е важно успешното завършване на учебните години въз основа на натрупаните кредити. Цялата програма се равнява на 60 кредита, от които 30 кредита са за базовата теоретична подготовка, а 30 кредита са за професионалната подготовка.

Има възможност за провеждането на курсовете по множество часови схеми (по време на седмицата следобед или вечер, събота или през учебните ваканции и т.н.) в зависимост от възможностите на курсантите и на дидактическите кадри. Продължителността на преминаване през програмата Втори Шанс зависи от предходните знания на курсантите, от броя модули, през които трябва да преминат.

В този смисъл, учебните дисциплини са организирани по задължителни и факултативни модули, основани на специфичната учебна програма за програмата Втори Шанс. Съдържанието на лекциите е концентрирано върху интересите и възрастовите особености на курсантите, има конкретно практическо приложение, използват се примери от ежедневието и от реални ситуации.

Начините на работа носят в румънското училище най-новите методи, разработени на международно равнище що се отнася до образованието на възрастните и обучението по метода на активното участие. Курсантите (минималният им брой е 8 за клас, а максималният – 15) биват окуражавани да комуникират не само помежду си, но и с професорите; предложените дейности преследват личностното развитие, социалното включване, обучение за учене през целия земен път, обучение и развитие на ключови компетенции, които да дадат на младежа / възрастния, възможности за последващо развитие, които има и завършилият задължителното общо образование.

Преподаването по всички дисциплини, включени в учебната програма на Втори Шанс, се основава на специално изработени учебни материали, включващи:

- Ръководства за курсантите и Ръководства за учениците;
- Ръководства за дидактическите кадри и Ръководства за учителите;
- Ръководство за оценка за началното образование и Ръководство за оценка за средното образование до осми клас.

Също така, като се има предвид, че повечето ученици във Втори Шанс, идват от среди в неравностойно положение, а някои от тях се сблъскват и с големи трудности от лично или семейно естество, компонентата по консултиране е приоритет в рамките на програмата. Дидактическите кадри, които работят в програмата Втори Шанс, се ползват от курсове за обучение, с оглед овладяване не само на новите техники за предаване – обучение – оценка, а и на техниките за консултиране на възрастните.

4. ПОЗИТИВНИ МЕРКИ ЗА РОМИТЕ В ГИМНАЗИИТЕ И УНИВЕРСИТЕТИТЕ

Първата позитивна мярка от институционален тип за ромския етнос, бе тази на Министерството на Образованието, състояща се в осигуряване на специални места във Висшето образование за кандидатите от ромски произход (1992г.), като целта е създаването на елит, който да поеме разрешаването на някои от проблемите, с които се сблъсква това малцинство. Годишно, въз основа на Наредба, издадена от Министерство на Образованието, във всички Държавни Университети се отпускат определен брой места за младежи от ромски произход, които докажат етническата си принадлежност въз основа на препоръка, издадена от организация на ромите, съдържаща данни за историята на семейството, от което произлиза младежа. Веднъж записал се за специално отредените за роми места, кандидатът участва в изпита като всички останали кандидати, като разликата е, че той кандидатства за местата, отредени за ромския етнос.

От 2000 година, Министерството на Образованието прие регулиране, визиращо улесняване приема на младежите от ромски произход в гимназии, професионални училища, художествени и занаятчийски училища. Методологията за учениците роми, състезаващи се за заемане на тези места, предвижда наличието на препоръка от страна на гражданска, политическа или културна ромска организация.

Г) НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, ПОЗОВАВАЩО СЕ НА СИТУАЦИЯТА НА РОМИТЕ

Обща рамка

- Правителствено Решение № 1221/2011г. относно одобряване Стратегията на Румънското правителство за включване на румънските граждани от ромски етнически произход за периода 2012-2020г.

- Правителствено Решение № 1128 от 29.09.2005г. относно одобряване Меморандума за разбирателство между Генералния Секретариат на Правителството, Националната Агенция за Ромите и Програмата на ООН за Развитие, свързан със съфинансирането и управлението на Програмата.

- Правителствено Решение № 1514 от 16.09.2004г. относно одобряване Меморандума за разбирателство, свързан със съфинансирането и управлението на Програмата Дейности по прилагане и мониторинг на Стратегията за подобряване ситуацията на ромите – 2004г., между Генералния Секретариат на Правителството (Г.С.П.) – Отдел Между етнически Взаимоотношения (О.М.В.) и Програмата на ООН за Развитие (ПРООН), подписан в Букурещ на 2.09.2004г

- Правителствено Решение № 1285 от 13.08.2004г. относно одобряване Методологичните Норми за Прилагане Разпоредбите на Правителствена Наредба № 55/2004г. относно някои финансови мерки с оглед отпускане на помощи за отопление на жилищата.

- Правителствено Решение № 430 от 25.04.2001г. относно одобряване Стратегията на Правителството на Румъния за подобряване ситуацията на ромите.

- Решение № 834 от 10.07.2003г. относно създаване на Национален Център по Ромска Култура.

- Решение № 256 от 04.03.2003г. относно одобряване Програмата за изготвяне на нормативните документи за собственост, целящи оземляване на ромите със селскостопанска земя.

- Решение № 1206 от 27.11.2001г. относно одобряване Правилата за прилагане на разпоредбите, отнасящи се до правото на гражданите от националните малцинства да използват своя майчин език в местната администрация и самоуправление, обхванати в Закона за местната администрация и самоуправление № 215/2001г.

- Решение № 881 от 09.12.1998г. относно деклариране на 18 Декември за Ден на Малцинствата в Румъния.

Национална Агенция за Ромите

- Правителствено Решение № 1703 от 14.10.2004 г. относно организацията и функционирането на Националната Агенция за Ромите.

- Извънредна Спешна Разпоредба № 78 от 07.10.2004 относно създаването на Националната Агенция за Ромите.

Здравният медиатор

- Наредба № 607 от 17.06.2003г. относно одобряване Списъка на приоритетните населени места и на одобрената бройка по населено място за функциониране на здравните медиатори през 2003г.

- Наредба № 619 от 14.08.2002г. относно одобряване функционирането на поста ЗДРАВЕН МЕДИАТОР и на Техническите норми с оглед организацията, функционирането и финансирането дейността на здравните медиатори за 2002г.

- Извънредна Разпоредба № 162 от 12.11.2008 г. относно прехвърлянето на набор правомощия и задължения, упражнявани от Министерство на Общественото Здраве към органите на местната власт и самоуправление, одобрена със Закон № 174/2011 г.

Законодателство, приложимо в сферата на дискриминацията

- Закон № 612 от 13.11.2002г. относно формулиране на декларация за признаване от страна на Румъния на компетентността на Комитета за премахване на расовата дискриминация, в съответствие с чл. 14 от Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, приета от Общото събрание на ООН в Ню Йорк на дата 21.12.1965г.

- Наредба № 77 от 28.08.2003г. относно изменение и допълнение на Правителствена Наредба № 137/2000 г. с оглед превенция и санкциониране всички форми на дискриминация.

- Решение № 1514 от 18.12.2002г. относно изменение и допълнение на Правителствено Решение № 1.194/2001г. относно организацията и функционирането на Националния Съвет за Борба с Дискриминацията.

- Закон № 48/2002г. относно одобряване Правителствената Разпоредба № 137/2000 г. с оглед превенция и санкциониране всички форми на дискриминация.

- НАРЕДБА 1540 от 19.07.2007г. – НАРЕДБА относно забрана на училищната сегрегация на децата от ромски произход и одобряване Методологията за превенция и елиминиране на училищната сегрегация на децата от ромски произход.

Глава 2

ПРИЛАГАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРАКТИКИ ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА РОМИТЕ В ОБЩИНА ГЮРГЕВО

1. ОБЩА СИТУАЦИЯ НА РОМИТЕ В ОБЩИНА ГЮРГЕВО

В Община Гюргево, според официалните данни, са регистрирани официално 2964 лица от ромски произход, от общо 54.000¹ преброени през 2011г. лица, съответно 5,48% от общото население. От дискусиите, водени с г-жа Елена Гроаса, координатор на асоциация Кетанес 2006, както и от декларации на неформални ромски лидери от град Гюргево, произлиза, е броят на ромите е много по-голям, съответно около 9.500 лица, съответно 17,6% от общото население. Що се отнася до ромските общности, населяващи община Гюргево, ние ще срещнем роми лаутари, роми споитори и асимилирани роми „от огнището”. Ромите лаутари и „от огнището” не говорят ромски език, като той се е загубил с времето, а ромите споитори съответно говорят ромски език, съответно диалектът споитореск.

Също както и в случая с цялото население от ромски произход, през историята, и най-вече в периода на комунистическия режим, ромите от Гюргево, са включени в насилствена асимилационна политика, като по-голямата част от тях получава жилища в блокове, по-специално в места, в които работническото население преобладава. Що се отнася до включването им от трудова гледна точка, през времето на комунистическия режим, ромите бяха включени в пазара на труда в занаяти и професии, които не изискват особени квалификации или обучение. След революцията, заедно със затварянето на фабриките, голяма част от ромското население бе съкратено и заедно с това придоби статут на популация в неравностойно положение.

През 2009г.г., Ромският Център за Здравни Практики Sastipen бе координатор на изследване, в рамките на което бе включен и град Гюргево. Това изследване визираще, от една страна, измерване на влиянието на практиките за достъпа на ромите до обществените услуги, а от друга страна, събра серия статистически данни в помощ на изграждане на конкретна мярка, предназначена да допринесе за подобряване ситуацията на ромите в Гюргево.

¹ http://giurgiuveanul.ro/stiri/2820--cei_mai_muli_igani_din_giurgiu_s_au_declarat_romni.html

Анализирайки методологията на изследване, забелязах, че в процеса са събирани на данните, изследователите са взели под внимание, освен автоидентификацията (самоопределението) като метод за приемане на идентичност, а и хетероидентификацията като начин за идентифициране на отговарящите роми. Така, в рамките на това население, се констатира съществуването на множество етнически прослойки, съответно роми, представляващи всички традиционни характеристики и които се самоопределят като роми (спойтори), роми, които вече нямат видими показатели, но които се самоопределят като принадлежащи към ромския етнос (лаутари) и роми, които нямат изобщо видими показатели и които не признават факта, че принадлежат към ромското малцинство, но които са идентифицирани от мнозинството като принадлежащи към ромския етнос (асимилирани роми).

Проучване подчертава факта, че ромското население в Гюргево, в голямата си част, няма стабилна професия, 80,2% от тях нямат изобщо никаква професия, 16,2% имат квалификации в модерни професии, а останалите 3,6% имат традиционни професии. При служителите и работниците роми, нивото на квалификация е изключително ниско, 60,5% заемат неквалифицирани позиции, 37,8% заемат квалифицирани позиции и 1,7% заемат средно и високо квалифицирани позиции.

Що се отнася до професионалната ситуация, констатираме значителни различия между отделните ромски общности, така в случаите на асимилирани роми, 56% от тях имат модерен вид професии, а останалите 44% се вписват в традиционните професии и сезонните/надничарски дейности.

Анализирайки стандарта на живот между населението от ромски произход в Гюргево и мажоритарното население, забелязваме съществени разлики. Като цяло, ромските семейства в Гюргево разполагат със смесени източници на доход, някои от тях имат постоянен, а някои от тях - случаен характер. Според данните, предоставени ни от авторите на проучването, 80,9% от ромската популация е на минималното равнище на приличен живот (в сравнение с 42% от мажоритарното население), а 62,9% от ромските семейства са под социалния праг на съществуване (в сравнение с 16% от мажоритарното население). Болшинството от ромите живеят под стандарта на цивилизованост за общността, съответно жилище, оборудване на домакинството, облекло, храна, всичко това показва често ниско или много ниско жизнено равнище.

Що се отнася до жилището, размерите на същото не се различават от тези на мажоритарното население. Жилищата са оскъдно обзаведени, имат достъп до комуналните услуги, но в някои е изключена ел. енергията, отоплението и питейната вода.

Средната обитаемост е от 3,3 лица на стая, съответно двойно повече от средната стойност за страната.

В сферата на образованието, от представителна извадка от проведеното от Sastipen проучване сред отговорилите в град Гюргево, 18% нямат нито един завършен клас, 50,3 % имат завършено основно образование, 29 % са завършили гимназия, 2,7 % имат образование след гимназията.

Що се отнася до здравеопазването, ситуацията е обезпокоителна, от една страна поради липсата на достъп до медицински услуги и от друга страна поради перспективата за липса на здравно образование. Средната продължителност на живота за ромите от Гюргево, е с 10 години по-ниска от тази на мажоритарното население, тези стойности се наблюдават и на национално ниво при ромите. Що се отнася до възприемането на здравословното състояние в зависимост от пола, се забелязва, че мъжете отбелязват по-добро здравословно състояние в сравнение с жените (44% мъже, в сравнение с 36% жени, потвърждават, че към момента здравословното им състояние е добро и много добро).

Що се отнася до еволюцията на здравословното състояние, жените считат, че тяхното здравословно състояние през следващата година ще се влоши (80,2%), в сравнение с изявленията на мъжете (72,4%), по този начин се наблюдава една отрицателна еволюция на собственото здравословно състояние.

Що се отнася до болестите, от които страдат, 48% от отговорилите в рамките на проучването, извършено от Sastipen, потвърждават, че не страдат от никаква болест. Най-често срещаните болести сред отговорилите са болестите и нарушенията на сърдечносъдовата система (14%), следвани от болести и нарушения на дихателната система (8,7%) и болести и нарушения на опорно-двигателния апарат (7,2). Около 6% от отговарящите твърдят, че страдат от болести на храносмилателната система и на уринарния тракт. Три четвърти от отговорилите (76%) не са посетили по собствена инициатива болница/диспансер за медицински контролен преглед с цел проверка на здравното състояние (с изключение на симптоми на болест). От тези данни произлиза, че интересът и участието на населението от ромски произход от Гюргево, са много ниски.

Основните мотиви, поради които не са вписани в списъците на личните лекари, са липсата на здравни осигуровки, липсата на финансови средства, липсата на работни места (58% от отговорилите се намират в тази ситуация).

Голямата част от отговорилите в рамките на проучването, извършено от Sastipen (86%), считат, че липсата на пари е основната причина за проблемите, с които се сблъскват в настоящия момент. Липсата на работни места и ниското образователно ниво е втората

причина, пораждаща проблеми (7 от 10 роми счита, че тяхното настоящо състояние е свързано с липсата на работни места и липсата на образование). Проблемите, свързани със здравето, са на трето място, съответно 68% от отговорилите са на мнение, че техните настоящи проблеми са свързани с влошеното здравословно състояние.

Що се отнася до феномена дискриминация и различие в отношението на представителите на местната власт в отношенията им с гражданите от малцинствата и гражданите от мнозинството, отговорили в рамките на проучването на Sastipen, се чувстват дискриминирани в отношенията си с обществените институции (Кметство/социални услуги 47%, Болници/диспансери 46% и училище 42%).

Що се отнася до социалните услуги, предоставяни от местната власт, от дискусиите, водени с г-жа Елена Гроаса, произлезе, че значителен процент от населението от ромски произход се ползва от социални помощи и други социални услуги (спешна помощ, помощ за отопление и т.н.). Само лицата без постоянно местожителство в град Гюргево не се ползват от този вид социални услуги, но въпреки това те могат да участват в борса за работни места, организирана специално за лицата от ромски произход.

Въз основа на активните мерки за ангажиране на работната ръка, Областната Агенция за Заетост на Работната Ръка, осъществява серия дейности за информиране с оглед достъпа на ромите до пазара на труда, чрез организиране на информационни кампании в общностите и организиране на борса за работни места.

На ниво област Гюргево, според годишния доклад от 2011г. на Институцията Префект (Областен Управител) на Област Гюргево, бяха идентифицирани, на областно ниво, общ брой от² 5182³ лица от ромски произход, пригодни за работа, от които 1202 лица имат постоянно работно място. Също така, от общият брой 5182 лица от ромски произход, 3750 лица се ползват от привилегиите, дадени им по силата на Закон 416/2001г.- Законът за Гарантирания Минимален Доход.

На ниво Община Гюргево, през 2012г. се проведе борса за работни места, в която взеха участие 15 икономически агента, които предложиха 142 свободни работни места в областите строителство, конфекция, възстановяване и поддръжка на инфраструктурата и услуги по защита и охрана. Резултатът на това мероприятие, според данни на Областната Агенция за Заетост на Работната Ръка, гр. Гюргево, от дата 24.05.2012 г., произлезе, че са взели участие 43 лица от ромски произход, от които 21 лица са били поканени да вземат участие в интервюта, проведени в седалищата на евентуалните работодатели.

² www.giurguinfo.ro/comunicate-de-presa/informare-privind-bursa-locurilor-de-munca-vacante-pentru-romi

³ Лица, идентифицирани в 30 административно-териториални звена на територията на област Гюргево, според доклада на Институцията Префект на Област Гюргево.

Заклучението от тази информация е, че интересът на ромите към предлаганите работни места е бил изключително малък, от една страна поради изискваното от работодателите ниво на подготовка, а от друга – поради предлаганото ниво на заплащане от страна на работодателите.

През 2012г., от 62 икономически агента, поканени да участват в борса на работните места за роми, положително са отговорили само 15 икономически агента. През 2008г.⁴, от 71 икономически агента, поканени да участват в борса на работните места за роми, положително са отговорили само 12 икономически агента, които са предоставили на разположение 234 работни места за професиите зидар, бояджия, оператор железобетон, шлосер, общ работник, заварчик, работници в сектор конфекция, охранители, строителни инженери и инженер съоръжения. В това събитие са участвали 102 лица от ромски произход, като то се смята за едно от най-успешните мероприятия. От тези 102 участника, 2 са били наети като общи работници, а 42 са били поканени за интервю.

Анализирайки историята на позитивното мероприятие „борса за работни места за роми”, констатираме, че в работната сфера, в град Гюргево, икономическите агенти имат задръжки що се отнася до сътрудничеството с лица от ромски произход, а предлаганите от тях работни места изискват висока професионална квалификация. Трябва да се упомене и фактът, че на борсата за работни места са поканени да вземат участие икономическите агенти, които са официално публикуват в Областната Агенция за Заетост на Работната Ръка, гр. Гюргево свободните си работни места.

Също така от разговорите с г-жа Елена Гроаса, извадихме заключение, че значителен брой от служителите на Дирекция Управление на Обществената Сфера са с ромски произход. В град Гюргево са останали много малко роми, които се занимават с традиционните си занаяти (налбанти, ковачи на сребро, плетачи на ракета). Равнището на интеграция на работния пазар е от около 40% и това поради ниското образователно ниво.

Що се отнася до основните източници на доход за лицата от ромски произход, в проучването на Sastipen констатираме, че те са следните: социални помощи (23%), детски (14%), гарантиран минимален доход (10%), случайна работа (8,5%), заплата от държавата (7,5%) пенсия от държавата (6,1%), помощи за безработни (2,5%), неофициална работа (28,4 %). Най-голяма част от тези доходи са предназначени за осигуряване на прехраната (68%), битови разходи (23%), плащане на дългове (1,6%), образование, облекло (0,2%), медикаменти (5,9%) и артикули за лична хигиена (0,2%).

⁴ www.ziare.com/giurgiu/stiri-actuale/doua-persoane-angajate-la-bursa-locurilor-de-munca-pentru-romi

Б. ПРИЛАГАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРАКТИКИ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА РОМИТЕ НА НИВО ОБЩИНА ГЮРГЕВО

Б.1. – Областно Бюро за Ромите – Институция Префект на Област Гюргево

ПР 430/2001г., съответно „Национална стратегия за подобряване ситуацията на ромите” съставлява основният документ за обществена практика, приет на ниво Област Гюргево и съответно Община Гюргево.

На ниво Институция Префект на Област Гюргево, през 2002г., е създадено Областно Бюро за Ромите, в което работи съветник по ромските проблеми. Областното Бюро за Ромите бе създадено с цел оценяване ситуацията на ромите на местно ниво и за координация изпълнението на програмите за местно развитие в процеса на прилагане на стратегията на Правителството на Румъния.

Областното Бюро за Ромите се договори относно създаване на работна група на областно ниво, която да включва представители на ОБР, представители на децентрализираните институции и представители на ромското и неромското гражданско общество с опит по въпросите на ромите. Областното Бюро за Ромите бе създадено със Заповед, издадена от Институцията Префект на Област Гюргево и има следните отговорности: организация, планиране и координиране на дейностите, извършвани на областно ниво за изпълнение на целите и задачите от общия план за мерки за прилагане на стратегията; оценка на ситуацията на ромите, намиращи се в съответните зони на отговорност; идентифициране на решения за нуждите на местните общности; мобилизация на общностните ресурси с оглед постигане целите на стратегията; осигуряване на комуникацията с органите на местната администрация; започване на партньорства между членовете на ромските общности и местните власти; сътрудничество с децентрализираните институции; медиация при между расови конфликти;

Към настоящия момент, дейността на ОБР е ограничена поради липсата на опит в проблемите на ромите, липсата на финансови ресурси, отпуснати за прилагане на стратегията и поради натрупването на функции, които експертът по проблематика на ромите трябва да извършва по длъжностна характеристика.

Б.2 – Експерт по проблемите на ромите - Кметство Гюргево.

Според Националната Стратегия за Подобряване Ситуацията на Ромите, съществува постът местен експерт по проблемите на ромите, подчинен на Местната Власт. Местният

експерт за ромите има основна отговорност осъществяването на дейности за подобряване състоянието на ромите на местно ниво. Експертът работи в рамките на Кметството и е подчинен не само на кметството, а и на Областното бюро за ромите. Местният експерт няма добре определена длъжностна характеристика, стратегията не е изтъкнала ясно отговорностите на местния експерт по проблемите на ромите, споменавайки само, че той е главният медиатор между ромската общност и местната власт.

В рамките на Кметство на Община Гюргево, съществува експерт по проблемите на ромите, вписан в рамките на Главна Дирекция Социално Подпомагане, който е отговорен по проблемите на ромите. Най-често срещаните проблеми, заради които ромите апелират към местния експерт, са свързани с гарантирания минимален доход, лични документи, социални услуги и т.н.

В местният план за устойчиво развитие на Община Гюргево, се прави референция към броя роми, официално регистрирани след преброяването и като мярка в полза на ромите, ще открием мярка № 20 – превенция чрез образователни средства на HIV/СПИН сред ромското малцинство.

През периода 2004-2006г., Кметството на Община Гюргево е приложило специфичен план за действие за ромите, но не е издало нормативни документи с оглед приемането и прилагането на мерките, които могат да бъдат намерени в националната стратегия за подобряване ситуацията на ромите. Към настоящия момент не съществуват данни или доклади, които да споменават специфичния план за действие за ромите в Община Гюргево.

В.3 Гражданското общество

На ниво община Гюргево, според Националния Регистър на Асоциациите и Фондациите, са регистрирани множество организации на ромите, които се застъпват за подобряване ситуацията на ромите. Асоциация Кетанес 2006 Гюргево, Асоциация Побратимяване на Ромите Гюргево, Асоциация на Ромите Гюргево и Демократична Асоциация на Ромите Гюргево, са организации, които според Националния Регистър на Асоциациите и Фондациите, са официално регистрирани и развиват дейност в община Гюргево. Освен тези асоциации, действат и филиалите на национални организации в обществената сфера, съответно: Партия на Ромите ПроЕвропа и Граждански Демократичен Алианс на Ромите. Между гореизброените организации, най-активни и с най-големи резултати са Асоциация Кетанес 2006 Гюргево и Партия на Ромите ПроЕвропа, филиал Гюргево. От гледна точка на гражданската активност и на прилагането на проекти и програми, адресирани до населението на Община Гюргево ще споменем Асоциация Кетанес 2006 Гюргево, а от

гледна точка на изборния процес, Партия на Ромите ПроЕвропа, филиал Гюргево, е органът, постигнал най-забележителни резултати.

Натрупало разностранен опит в програми/проекти, адресирани до проблематиката на ромите, гражданското общество в Гюргево не се намира във връзка на сътрудничество и не съставлява мрежа, която да е общ глас пред местните власти.

Асоциация Кетанес 2006 е асоциация, която включва местните власти в различни действия, предназначени да допринесат за подобряване ситуацията на тази категория население, развивайки серия от партньорства на местно ниво, които имат за цел прилагане програми/проекти в полза на ромската общност.

Що се отнася до представянето на ромите на ниво общински съвет, ромското гражданско общество не е успяло да повлияе върху ромския електорат, който да избере представител в общинския съвет. Ромското гражданско общество не е делегирали лица, които да съставляват част от административния апарат, но има много добра комуникационна връзка с местната власт.

В областта правата на човека няма омбудсман за ромската проблематика на ниво община. Случаите на нарушаване на правата на човека се разглеждат и управляват от Асоциация Кетанес 2006 Гюргево, която има опит в процеса на инструментация на случаите на дискриминация, адресирана директно към Националния Съвет за Борба с Дискриминацията.

Като цяло, гражданското общество, което развива дейност в полза на населението от ромски произход от община Гюргево, представлява интересите на ромите във връзките с местната власт. Предлаганите от страна на гражданското общество услуги за ромите, са по-специално консултантски услуги, услуги по медиация и улесняване комуникационната връзка между роми и представители на местната власт. Естествено, съществуват и случаи, в които ромското гражданско общество подкрепя ромите в процеса на получаване на лични документи, материални помощи, получаване на стипендии за ромски ученици и студенти, организира празненства, които допринасят за повишаване нивото на доверието между ромите и мажоритарното население, съответно организира събитията за 8 април, международен ден на ромите.

Поради лошата ситуация, с която се сблъсква голяма част от ромското население в Гюргево, асоциациите на ромите изпълняват различни проекти, които идват в подкрепа на тази категория население. Тези проекти са финансирани от фондовете на ЕС и от частни фондове (частни дарители). Всички тези проекти имат в основата си реалната ситуация, с

която се сблъсква населението и се вписват в рамките на мерките, отразени в националната стратегия за общественото здраве.

В. ПРИЛАГАНЕ НА ПРОГРАМИ В ПОЛЗА НА РОМИТЕ

В.1 – Програмата за здравна медиация за общностите с роми.

Както вече споменах в глава 1, Министерството на Здравеопазването издаде през 2002г. Наредба 619, която регламентира функционирането на програмата за здравна медиация на национално ниво. През месец юни 2003г., Министерската Комисия за Ромите към МЗ изиска от Областното Бюро за Ромите - Институцията Префект на Област Гюргево, списък с ромските общности, в които да бъдат назначени здравни медиатори. Тъй като Областното Бюро за Ромите не отговори утвърдително на молбата на МЗ, област Гюргево не получи нито един здравен медиатор, заплатен от бюджета на МЗ.

В град Гюргево бяха включени здравни медиатори от списъка на Министерство на Здравеопазването през 2005г., когато след проект, финансиран от Световния Фонд за HIV/СПИН, Малария и Туберкулоза, бяха обучени 3 здравни медиатора, които да работят в град Гюргево, в кварталите с роми. След завършване курса на обучение, през 2006г., тези три лица бяха поети от Дирекция Обществено Здраве Гюргево и бяха назначени от Областна Болница Гюргево. От 2009г.г., в следствие децентрализирането на услугите за общественото здраве, Кметство Гюргево пое само един здравен медиатор, назначен в рамките на Дирекция Социално Подпомагане и Защита на Детето Гюргево.

В.2 – Програмата за училищна медиация

Позицията училищен медиатор бе въведена в град Гюргево от 2006г. с помощта на проекта PHARE 2003г./005-551.01.02 Достъп до образование за групите в неравностойно положение, изпълнен с цел да се улесни достъпа до образование на децата, произлизащи от групите в неравностойно положение. Програмата бе приложена в две училища, в които процента на ромите е по-голям. Бяха наети 2 училищни медиатора, които развиват дейност в тези образователни звена.

Тъй като дейността на медиаторите доведе до видимо подобрене посещаемостта на училищните занятия, до намаляване ранното напускане на училище, и не на последно място, до подобряване отношенията между училището и общността, училищата от град Гюргево, които се ползваха от услугите на медиатор, положиха усилия за осигуряване продължителността на работата му и след приключване на програмата. Финансирането за заплатата на училищния медиатор се осъществява към настоящия момент с помощ от

страна на Министерството на Образованието чрез Областен Център за Образователни Ресурси и Подпомагане Гюргево.

В.3 – Обучение на социални работници за роми в рамките на общинските съвети

Тази инициатива бе приложена през 2003г. от Областен Съвет Гюргево в партньорство с Областната Агенция за Заетост на Работната Ръка (ОАЗРР) Гюргево и Демократична Асоциация на Ромите Гюргево. Проектът си поставяше за цел инструктиране на 25 социални работника, които да представляват общностите с роми във връзките с публичните власти. В групата на тези 25 избрани лица, се намираше и лице, предназначено да стане социален работник на местната власт в Община Гюргево.

През 2004г. в рамките на услугата социална помощ и защита на детето, в рамките на Кметство Гюргево, бе нает социален работник, чиято основна задача, бе управление на дейностите по социално подпомагане (гарантиран минимален доход, надбавки за сами родители, отговорности по закрила на детето).

От 2006г. , това лице обучено през 2003г., вече не работи в службата по социално подпомагане и защита на детето, а позицията бе преобразувана в местен експерт по проблемите на ромите, за която е назначено лице от ромски произход, съответно г-н Войня Дечебал.

В.4 – Програмата Втори Шанс.

Програмата Втори Шанс, инициатива на Министерство на Образованието, Науката и Младежта, която идва да отговори на често срещани проблеми в общностите в неравностойно положение, а именно съществуването на голям брой лица, надхвърлили законово определената училищна възраст, се прилага и в Община Гюргево. В ОУ № 10 в Гюргево, в програмата Втори Шанс са записани 100 лица от ромски произходи, които са надхвърлили законово определената училищна възраст.

В.5. – Получаване на лични документи за лицата с ромски произход от Гюргево

Тази инициатива бе прилагана в продължение на 11 месеца, в периода 2008г.- 2009г. от Областен Съвет Гюргево в партньорство с Партия на Ромите ПроЕвропа – филиал Гюргево и Публична Обществена Областна Служба за данни за лицата Гюргево.

Проектът си поставяше за цел да допринесе за подобряване ситуацията на ромите с оглед социалното включване на тези от тях, които нямат достъп до обществени услуги или до пазара на труда поради липсата на лични документи. Проектът се проведе на областно

ниво, но и на ниво община Гюргево бе открит значителен брой лица, които нямаха документи за самоличност.

Според окончателния доклад на проекта и от разговорите, водени с г-жа Елена Гроаса, в следствие прилагането на този проект, общ брой от около 152 лица са получили документ за самоличност (лична карта и удостоверение за раждане).

Г. ИНИЦИАТИВИ НА МЕСТНАТА ВЛАСТ ОТ ОБЩИНА ГЮРГЕВО

В съответствие с Областния план за действие Роми 2008г.-2010г., местната администрация има редица отговорници, чиято задача е да допринесат за подобряване условията на живот на ромите в община Гюргево.

Улесняване активното участие на ромските общности в социалния икономически, културен и политически живот, представлява един от приоритетите на местните власти според Областния план за действие Роми 2008г.-2010г.

Представители на местните власти си поставят за цел провеждане на постоянни срещи с членове на ромските общности за идентифициране и решаване на проблемите, с които се сблъсква ромското малцинство в община Гюргево.

Осигуряване на частта за съфинансиране на програма за развитие на общинско ниво, от фондове на ЕС, представлява важна точка от дневния ред на общинската администрация на община Гюргево. Ще се продължи обучението на човешките ресурси от редовете на общностите с роми, които да станат служители на местните власти и да осигурят комуникацията с това малцинство, ще се продължи процесът на комуникация в качество на партньори с ромското гражданско общество.

Планът за действие⁵ обхваща 5 приоритетни области, от които ще припомним:

1. Жилища и инфраструктура със следните мерки:

- разрешаване на проблемите, свързани с правото на собственост на земите и жилищата на ромите
- проектиране и въвеждане на програми за реабилитация на жилищата и на околната среда в зоните, населени от роми
- прилагане на проекти с оглед реабилитиране и построяване на нови жилища, реабилитиране на пътища, водоснабдяване и канализация, станции за пречистване на водите, скачане към ел. мрежа на ромските общности.

2. Здравеопазване

⁵ Областния план за действие Роми 2008г.-2010г. – Област Гюргево.

- институционализиране на програмата за здравна медиация, която да доведе до подобряване достъпа на ромите до услугите за обществено здраве.
- Обучение на здравни медиатори, медицински асистенти в рамките на ромските общности.
- Включване на ромите в системата на здравното осигуряване и вписването им в списъците на семейните лекари.
- Осъществяване на кампании за Информирание, Образование, Осъзнаване в областта на здравното образование, медицински консултации, предотвратяване на заболяванията, семейно планиране, защита на детето, болести, туберкулоза и т.н.
- осъществяване на кампании за ваксинация сред ромските деца

3. Правосъдие и обществен ред

- подписване на протоколи на местно ниво между ромските общности, асоциациите на ромите и Областен Инспекторат на Полицията и Областен Инспекторат на Жандармерията.
- осъществяване на кампании за осведоменост на населението с оглед ефектите от престъпността.

4. Икономика и обществено осигуряване

- осъществяване на проекти за получаване на документи за самоличност и удостоверения за гражданско състояние на лицата от ромски произход.
- осъществяване на проекти/програми за професионално преобразуване.
- организиране на позитивни действия за ромите в областта на трудовата заетост, от вида борса за работни места за ромите.
- Проектиране и изпълнение на проекти за финансиране на дейностите, генериращи доход и малки фирми за ромските семейства и общности.
- Намаляване процента на безработица в редовете на ромските граждани чрез създаване на улеснения за предприемачите, които наемат роми и борба срещу всички форми на дискриминация при наемане на работа на ромите.

5. Защита на детето.

- Проектиране и изпълнение на програма, която да подпомогне децата от ромски произход в участието им в училищните занимания, да се предотврати ранното напускане на училище.
- Инициране на програма за превенция и борба с дискриминацията срещу децата роми.
- Осъществяване на партньорство между НПО на ромите и местните обществени структури за защита на детето.

- Ангажиране на персонал от редовете на ромския етнос в институциите за грижа и защита на малолетните и непълнолетните.
- Подобряване качеството на живота за децата на семействата с малки доходи и осигуряване спазването правата на същите.
- Промотиране на алтернативите от семеен тип за децата, намиращи се в институционални учреждения.
- Предотвратяване ранното напускане на училище, на злоупотребите с и занемаряването на децата, както и на всички феномени, които определят попадането на детето в затруднени ситуации.

Измежду всички тези мерки, отразени в Областния план за действие Роми 2008г.-2010г., общността пое и въведе серия инициативи, които допринесоха за подобряване ситуацията на ромите. Например, проведе се проект за канализиране и снабдяване с вода на ромските общности на ниво област Гюргево, снабдяване с ел. енергия на ромските общности, които до съответния момент не бяха включени към мрежата, изпълнението на дейности в социалната област чрез оказване на финансова подкрепа за семействата в нужда, под формата на социални услуги (гарантиран минимален доход, извънредни помощи, помощ за погребения, помощи за отопление).

Що се отнася до прилагане на проектите/програмите по европейски фондове, към настоящия момент, община Гюргево не ползва подобни фондове, които да допринесат за подобряване ситуацията на ромите от Община Гюргево. Европейският Социален Фонд, чрез схемата за финансиране Оперативна Програма за Развитие на Човешките Ресурси, в наръчник на кандидатстващия, осигурява достъпа на местните власти / обществени институции до процеса на искане на средства. Единственият проблем при тези финансови схеми, в случаите на местните власти, е липсата на предварително финансиране. Секторна Оперативна Програма Развитие на Човешките Ресурси (СОПРЧР) не предлага в аванс пари на местните власти, за да провеждат дейности по проекта. В случай, че местната власт не разполага със собствени финансови средства, които да представляват аванс в процеса на осъществяване на проект, съществува риск от това проектът да бъде блокиран, а договорът за финансиране прекратен, разбира се със съответните строги последици. Още повече, че тези фондове не се отпускат специално за целева група роми. Те са предназначени за населението в неравностойно положение, за безработните, за неактивното население, а ромите са само част от целевите групи.

Социалният диалог между ромското гражданско общество и местната власт съставлява един от най-полезните начини на комуникация и поемане на отговорност. При поискване

от страна на гражданското общество, местната власт участва в качеството си на съорганизатор в различни демонстрации, срещи, симпозиуми, дебати, чиято тема е проблематиката на ромите. В рамките на тези срещи, местната власт, посредством специализирания си персонал, участва активно в дискусиите и подкрепя гражданското общество в процеса на прилагане на заключенията и препоръките от срещите между партньорите. Още повече, от разговорите, водени с г-жа Елена Гроаса, произлезе факта, че местната власт иска колкото пъти е необходимо, гледната точка на гражданското общество с оглед определени теми/проблеми, свързани с ромското малцинство в Гюргево. Принципът на социалните консултации и партньорство, съществува на ниво местна власт в Община Гюргево, което трябва да допринесе за развитие на планове за мерки, предназначени да подпомогнат дългосрочно процеса на подобряване ситуацията на ромите.

Дори ако, от гледна точка на съществуващата документация, не произлиза факта, че община Гюргево се занимава активно с проблематиката на ромите, от дискусиите, водени с г-жа Елена Гроаса и от анализирания документи по програми, произлиза, че община Гюргево се нарежда сред населените места, които са се опитали подходят, макар и срамежливо, към проблематиката на ромите.

Глава 3

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Поемането на отговорност от страна на местните власти и упълномощаването на гражданското общество не се оказа ефикасният метод, предвиден в националната стратегия за ромите в процеса на подобряване на ситуацията на ромите. На ниво община Гюргево не съществуваше координиран подход, който да визира устойчивото развитие на ромските общности. Отговорните институции на централно ниво не се включиха в мониторинга и оценката на предприетите на местно ниво от местната власт действия, а местната власт, без опит в проблематиката на ромите, приложи много срамежливо определени действия, имащи за цел допринасяне за подобряването ситуацията на ромите в Гюргево.

Ако на национално ниво съществува законодателство, което регламентира процеса на подобряване на ситуацията на ромите, на ниво местна власт в Гюргево, законодателството е под формата на план за действие, наречен Ромите 2008г.-2010г. Не съществува нормативен документ, решение на общинския съвет, който да се отнася до

проблематиката на ромите. Въпреки че липсват подобни документи, местната власт се е подчинила на централните нормативни документи и е наела две лица, които работят в полза на ромските общности. Местният експерт по проблемите на ромите и здравният медиатор са служители на Генерална Дирекция Социално Подпомагане и Защита на Детето, която институция е подчинена на Кметство Гюргево.

Подходът към програмите за ромското население трябва да бъде много секторен, дейностите не могат повече да се адресират само до една единствена сфера, напротив, ситуацията трябва да се погледне от комплексна перспектива и да се търсят интегрирани решения. Целта на мерките трябва да доведе до подобряване жизнения стандарт за цялата общност.

Сътрудничеството с ромското гражданско общество е един от козовете на местната власт. Дори и да няма персонал, познаващ в дълбочина проблематиката на ромите, местната власт се опитва да намери решения за някои проблеми (по-специално в социалната сфера), с които се сблъсква ромското население на Община Гюргево. Партньорството с гражданското общество и постоянните консултации, получавани от него е коз на местната власт що се отнася до проблематиката на ромите.

Гражданското общество в окръг Гюргево, представлявано от Асоциация Кетанес 2006 и от Партията на Ромите ПроЕвропа, е активно в процеса на подобряване ситуацията на ромите. Развитието на местните партньорства с местните власти, работни срещи, публични дебати, обществена комуникация с масмедииите, са само няколко от инструментите на застъпничеството, които допринасят за развитие на инициативите в полза на членовете на ромските общности в Гюргево.

Националните програми в сферата на образованието, социалната сфера и здравеопазването, са приложени на ниво община Гюргево.

Съществуването на здравен медиатор за ромите, заплатен от местната власт, както и съществуването на местен експерт по проблемите на ромите, също така заплатен от местната власт, са инициативи, които довеждат анализиращия до заключението, че местната власт е отворена към комуникация в процеса на подобряване ситуацията на ромите.

Прилагането на програмата Втори Шанс за ромите, както и съществуването на училищни медиатори в две училищни звена в Гюргево съставлява още една положителна точка за местната власт в Гюргево в процеса на подобряване ситуацията на ромите.

Прилагането на позитивни мерки за ромите, в образованието и в трудовата заетост, съответно специализирани места за ромите в лицеи и организиране на борси за работни

места, съставлява още една положителна точка за местната власт в Гюргево в процеса на подобряване ситуацията на ромите

Препоръки за местната власт в Гюргево

- Развитие на местна стратегия в областта на социалното подпомагане и защита, що се отнася до създаването и прилагането на програми, предназначени за превенция на социалната маргинализация и промотиране на социалното включване на членовете на ромските общности в Гюргево, основано на принципа на интегрирания подход.
- Създаване на ефикасна система за социални услуги на ниво Община Гюргево, способна да осигури включването на ромите и повишаване качеството на живот на същите.
- Развитие на образователните услуги за децата роми с цел предотвратяване ранното напускане на училище и промотиране на включващото образование в училищните звена.
- Създаване на смесена група от експерти роми и нероми на ниво Кметство Гюргево, която да осигури техническа помощ в процеса на изготвяне и прилагане на местните мерки за подобряване ситуацията на ромите.
- Осъществяване на стратегия за събиране на фондове, с цел създаването и прилагането на програми/проекти в полза на ромските общности в Гюргево.

Препоръки за гражданското общество в Гюргево

- Да разработи заедно с местната власт местен план за действие, който да включва конкретни мерки, които могат да бъдат приложени в кратък, среден и дългосрочен план що се отнася до подобряване ситуацията на ромите, от перспективата на интегрирания подход.
- Да участва в създаването на комисия по техническа помощ на ниво институция Кметство Гюргево, чиято роля е да осигури техническа помощ и специализирана подкрепа що се отнася до прилагане на мерките, осъществявани на ниво община Гюргево в полза на ромските общности.
- Да осъществи и да въведе стратегия за привличане на фондове, за да се създадат и приложат програми/проекти в полза на ромските общности в Гюргево.

БИБЛИОГРАФИЯ

АКИМ, В., *Циганите в историята на Румъния*. Издателство Енциклопедика, Букурещ, 1998г.

АБРАХАМ, Д. – БЪДЕСКУ, И., *Етническото съжителство в Румъния: резултати от проучвания на място. Румънска Социология 5.*, 1994г.

КАЧЕ, С. и съдр., *Проучвания, отнасящи се до ромското малцинство*, Издателство Експерт, Букурещ, 2001г.

КАЧЕ, С., ВЛЪДЕСКУ, К., *Достъпът на ромското население до здравните услуги. Журнал на положителните обществени практики*, 2004г.

КАЧЕ, С. – ДУМИНИКА, Г. - ПРЕДА М., *Оценка на програмите за ромските общности в Румъния*, Изд. АММ Дизайн, Клуж-Напока, 2005г.

Институт за Проучване Качеството на Живота, *Показатели относно ромските общности в Румъния*. Издателство Експерт, Букурещ, 2002г.

ПРЕДА, М. - ЗАМФИР, К., *Характеристики на социалното изключване, специфични за ромското население в Румъния, Ромите в Румъния*, Изд. Експерт, Букурещ, 2002г.

САНДУ, Д., *Ромските общности в Румъния: Карта на бедността в общностите, по данни на сондаж на ПРОРОМИ*. Световна Банка, Букурещ, 2005г.

ЗАМФИР, К. – ПРЕДА, М. (изд.), *Ромите в Румъния*. Издателство Експерт, Букурещ, 2002г.

ЗАМФИР, Е. – ЗАМФИР, К., *Циганите между невежество и загриженост*. Издателство Алтернативе, Букурещ, 1993г.